

ЦАГДААГИЙН АЛБАН ХААГЧДААС ҮЙЛДЭЖ БУЙ ГЭМТ ХЭРГЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ

ЦЕГ-ын Тусгай ажиллагааны газрын ажилтан,
цагдаагийн ахлах дэслэгч Ж.Баттулга

Товч агуулга: Цагдаагийн алба хаагчаас бусдын эрүүл мэндэд хохирол учруулах үйлдлийн өнөөгийн байдал, түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга замыг, ерөнхий, тусгай, нэг бүрчилсэн, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр тодорхойлсон.

Түлхүүр үг: Ёс зүй, шалтган нөхцөл, соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх

Үндсэн хэсэг. Цагдаагийн албан хаагчдыг гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх асуудал нь Цагдаагийн байгууллагын нэн тэргүүний зорилт болж байна.

Сүүлийн 6 жилийн байдлаар цагдаагийн албан хаагч үйлдсэн 592 гэмт хэрэгт Тусгай субьектийн үйлдсэн гэмт хэрэг мөрдөн шалгах хэлтэсээс хэрэг бүртгэлт, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулжээ. Үүнээс хөнгөн гэмт хэрэг 271, хүндэвтэр гэмт хэрэг 284 /2017 оноос урагш/, хүнд гэмт хэрэг 14, онц хүнд гэмт хэрэг 4 /2017 оноос урагш/ бүртгэгдсэн байна.

2015 онд	138
2016 онд	134
2017 онд	69
2018 онд	48
2019 онд	79
2020 онд	48
Нийт онд	592

2017 онд Цагдаагийн албаны хууль шинэчлэн батлагдаж түүнд холбогдох олон журам, заавар шинэчлэгдэн Цагдаагийн байгууллагын сахилга, ёс зүйг өндөрүүлэх аян зохион байгуулсаны үр дүнд цагдаагийн албан хаагчаас үйлдсэн гэмт хэргийн гаралт буурах төлөвтэй байсан. Харин 2019 онд 31 гэмт хэргээр буюу 39%-р өссөн байна. 2019 онд цагдаагийн албанд шинээр 750 орчим албан хаагч томилогдсонтой холбоотой гэмт хэргийн гаралт өссөн байх магадлалтай.

Нийт шалгагдсан гэмт хэргийн төрөл

д/д	Он	Хүний амьд явах эрхийн болон Хүний эрүүл мэндийн эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг ЭХТА-17-р бүлэг	Олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг гэмт хэрэг	Авлигын гэмт хэрэг ЭХТА-22-р бүлэг	Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	Бусад
1	2015	55	6	4	6	15	52
2	2016	65	20	8	5	7	29
3	2017	35	10	5		5	14

4	2018	25	4	4	-	3	12
5	2019	48	7	-	-	12	12
6	2020	24	8	-	-	7	9
	Нийт	287	57	26	16	56	150

Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж байгаа гэмт хэргийн төрлөөс Хүний эрүүл мэндэд хохирол учруулах гэмт хэрэг хамгийн их буюу 287 гэмт хэрэг үйлдэгдсэн байна. Энэ нь ихэвчлэн эргүүл, жижүүрийн үүрэг гүйцэтгэж байх үедээ иргэдийн эрүүл мэндэд хөнгөн, хүнд, хүндэвтэр хохирол учруулах тохиолдол их байна.

Мөн энэ гэмт хэргийн гаралтад нөлөөлж байгаа шалтгаан, нөхцөлд ихэвчлэн цагдаагийн албан хаагчийн ёс зүйн алдаа буюу иргэдтэй зүй бус харилцсанаас үүдэлтэй байна.

Тиймээс цагдан сэргийлэх шинэ байгууллага гэмт хэрэг зөрчилтэй тэмцэхдээ ганцаараа биш төр засаг олон нийтийн бүх байгууллага ялангуяа хууль хамгаалах байгууллагууд ,иргэд хөдөлмөрийн хамт олонтой нягт хамтран ажиллаж энэ ажлыг бүх нийтээрэй үйлс болгоход ажлаа чиглүүлж иржээ гэж бичсэн байна.

Цагдаагийн алба хаагчдаас үйлдэж байгаа гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар тун бага ярьж байсан нь саяхан билээ. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоо чухал үүрэгтэй. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэхэд гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгаан, нөхцөлийг тогтоох, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг төлөвлөх, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, хамтын ажиллагааг өрнүүлэх нь чухал ач холбогдолтой байдаг.

Цагдаагийн алба хаагчдаас үйлдэж буй гэмт хэрэг нь өөрийн онцлогтой тул шалгаж тогтооход төвөгтэй. Хуулийн хэм хэмжээгээр халхавчилсан, далд, эрх мэдэл, албан тушаалаараа далайлгасан, нарийн зохион байгуулсан хэлбэртэй байдаг.

Иймээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг төлөвлөгөөтэй, хөтөлбөртэй, нарийн зохион байгуулалттай, үндэслэлтэй хийх учиртай. Албаны сургалт, соён гэгээрүүлэх, мэргэшүүлэх, ур чадвар эзэмшүүлэх, хандлагыг өөрчлөх ажлыг үр дүнтэй зохион байгуулах ёстой.

Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж байгаа гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэд, төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь чухал ач холбогдолтой. Учир нь цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдсэн гэмт хэргийн дийлэнх хувь нь тэдний мэдээлэлээр илэрч байна.

Тэгэхлээр энэ талын хяналтыг илүү бэхжүүлэх шаардлагатайг харуулж байна. Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх үндэс нь Цагдаагийн алба хаагчдын боловсрол, мэргэжил, албаны соёл, ур чадварыг дээшлүүлэх тэдний сахилга, ёс зүйг төлөвшүүлэх явдал юм.

Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж буй гэмт хэргийн шалтгаан нөхцлийг цаг алдалгүй арилгахад чиглэгдсэн эрх зүй, ёс суртахуун хүмүүжлийн болон зохион байгуулалттай арга хэмжээнд түлхүү анхаарах ёстой.

Энэ төрлийн гэмт хэргийн илэрүүлэлтийг сайжруулах, иргэдээс мэдээ, мэдээлэл сайн авах, гэмт хэрэг хийхээр бэлтгэж байгааг урьдан мэдэж таслан зогсоох, гэмт хэрэг хийж болзошгүй албан хаагчдийн санаа бодлыг урьдчилан мэдэх, уг санаа бодлоос татгалзуулах, дотоодын хяналтыг өндөржүүлэх шаардлагатай байна.

Мөн цагдаагийн албан хаагчид гэмт хэрэг үйлдэж буй нэг нөхцөл архидан согтуурах явдал байна. Төрийн бүх шатны байгууллагад архидан согтуурах явдлыг таслан зогсоох, сахилга, хариуцлагыг дээшлүүлэх талаар гарсан Засгийн газрын тогтоолыг биелүүлж ажилласнаар ахиц гарч байна.

Цагдаагийн албан хаагчдаас согтуугаар гэмт хэрэг үйлдэх явдал цөөнгүй байна. 2008 онд Цагдаагийн ерөнхий газраас “Цагдаа, дотоод цэргийн алба хаагчдын харилцааны соёл, сахилга, ёс зүйг дээшлүүлэх” хөтөлбөр хэрэгжүүлжсэн. Согтууруулах ундаа хэрэглэх явдалтай эвлэрхгүй байх, ажлаас халах, хамт олонд мэдээлэх, согтууруулах ундааны хор хөнөөлийн талаар, сургалт зохион байгуулах, тайлбарлан таниулах шаардлагатай.

Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдсэн гэмт хэргийн гаралтыг багасгах зайлшгүй шаардлагатай авах арга хэмжээний нэг нь цагдаагийн байгууллага, албан хаагчдын дотоод аюулгүй байдлыг хангах асуудал юм. Аюулгүй байдал, хамгаалалтын үйл явцаас хожимдож, хоцрох, анхаарал болгоомжлол, албаны сонор сэрэмж алдах нь аюул заналд өртөх эрсдэлийн хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх үр дагавар, шалтгаан нь болдогийг анхаарах хэрэгтэй.

Тиймээс аюулгүй байдлыг хангахад чиглэгдсэн цогц арга хэмжээнүүдийг байнга цаг үе, нөхцөл байдалтайгаа нийцүүлэн мэдэрч шинэчилж, сайжруулж гадаад, дотоод орчинд шинээр гарч буй аюул занал, эрсдэлд зохих хариу үйлдэл үзүүлж чадахуйц түвшинд авч үзэж байх шаардлагатай болж байна.

Аюулгүй байдлыг бүрдүүлэгч олон талт жижиг бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг нэгтгэн зохион байгуулж, нэг тогтолцоонд оруулснаар сая л аюулгүй байдлыг зохих түвшинд нь хангах бололцоо бий болдгийг санах хэрэгтэй. Үүнээс үзэхэд байгууллага \объект\ -ын болон алба хаагчийн аюулгүй байдлыг бүрдүүлэгч гол хүчин зүйл нь чадавхи, боломж юм.

Байгууллага \объект\ алба хаагчийн аюулгүй байдлыг хангах нь цагдаагийн байгууллага, алба хаагч бүрийн хариуцлага байх бөгөөд хувь хүний аюулгүй байдлын 80 хувь нь тухайн албан албан хаагчаас өөрөөс нь шалтгаалдаг. Хувь хүн өөрийн аюулгүй байдалдаа анхаарал хандуулж эхлэснээр өөрийн орчин тойроныхоо аюулгүй байдлыг өөрийн эрхгүй хангаж эхэлдэг гэдгийг бас санах хэрэгтэй. Албан үүргээ гүйцэтгэж байхдаа мэргэжлийн алдаанд орох болон амь нас, эрүүл мэндэд нь хохирол учруулах гэмт хэрэг сүүлийн 5 жилд 252 бүртгэгдсэн ба эдгээр тохиолдлуудын дийлэнх нь согтууруулах ундаа хэрэглэсэн этгээдийг түр саатуулах, эрүүлжүүлэх явц үйлдэгдсэн байна.

Энэ нь нэг талаасаа цагдаагийн байгууллагын зүгээс алба хаагч нарын эрх зүйн талаас нь ажиллах баталгааг бүрэн дүүрэн хангаж өгөөгүйтэй холбоотой ч нөгөө талаас алба хаагч нарын дунд иргэдтэй харьцах харьцааны соёл дутмаг, өдөр тутмынхаа үйл ажиллагаагаа зохицуулсан хууль эрх зүйн актуудыг сайтар уншиж судалдаггүй, тэдгээрийн талаар ерөнхий ойлголттой байх, энэхүү байдлаасаа шалтгаалж согтуу хүмүүстэй яг тэр байдлаар харьцаснаас үүдэн өөрсдөө албан үүргээ гүйцэтгэж яваад ямар нэг байдлаар хохирч, аюулгүй байдал нь алдагдаж байгаа нь судалгаанаас харагдаж байна.

Шинээр томилогдсон албан хаагчдад халамжлан хүмүүжүүлэгч буюу дадлага туршлагатай ажилтнуудад хариуцуулан өгч тодорхой хугацаагаар дагалдуулан сургах ажлыг хэвшүүлэх

Албан хаагчдын дунд соён гэгээрүүлэх ажлыг цагдаагийн албан хаагчдын дунд зохиох мэдээлэл сурталчилгааны ажлын онцлог нь тэдний оюун санаа, сэтгэхүйг хөгжүүлэх, хууль эрх зүйн мэдлэг, мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх, хүний эрх чөлөөг хүндэтгэх үзэл, соёл, сахилга ёс зүйг төлөвшүүлэх нөхцлийг бүрдүүлж, албаны онцлогоос үүссэн сөрөг нөлөө, сэтгэл

зүйн алжаал, ажил амьдралын бухимдал, стрессийг тайлах, албаны онцлог, түүхэн уламжлал, зан заншлаа сурталчлах, цагдаагийн алба хаагчдын сахилга ёс зүй, ялангуяа харьцааны соёл, гоо зүйн хүмүүжил, шударга ёс энэрэнгүй үзлийг төлөвнүүлэх гэх зэрэг ажлуудыг чанартай хийх нь алба хаагчдыг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх арга зам мөн.

Ялангуяа цагдаагийн албан хаагчдын соёл хүмүүжлийн ажлаас хоцорч байгаа зүйл бол алба хаагчдын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрөөх ажил туйлын хангалтгүй бөгөөд хамт олонч сэтгэлгээ, хандлагыг хөгжүүлэх нь албан хаагчийн ёс зүй, төлөвшилд чухал нөлөө үзүүлдэг.

Тухайлбал цагдаагийн мэргэжлийн болон албаны талаар ярилцлага, хэлэлцүүлэг зохиох, нэг бүрчилсэн сургалт зохиох, харилцан ярилцах, сонсох, нэг бүрчлэн үүрэг даалгавар өгөх, нэг бүрчлэн хяналт тавих арга, ар гэрийхний дунд зохиох зэрэг шинэлэг арга барилыг сонгож уйгагүй ажиллах нь алба хаагчдыг гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх аргын нэг хэлбэр болно. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хуульд зааснаар урьдчилан сэргийлэх ажлыг ерөнхий, тусгай, нэг бүрчилсэн, соён гэгээрүүлэх, гэмт хэрэг, зөрчлийг хянан шийдвэрлэх, хариуцлага хүлээлгэх гэж ангилжээ.

Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж байгаа гэмт хэргийн гаралтыг бууруулахад, дээрх хуулийн зохицуулалтад нийцүүлэн урьдчилан сэргийлэх дараахь арга зам байгааг танилцуулж байна. Үүнд:

Нэг.Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлын ерөнхий чиглэлийн хүрээнд

1.Цагдаагийн албан хаагчдын үйлдсэн гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцлийг арилгах талаар нийгэм, эдийн засаг, эрх зүйн арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх. Цагдаагийн албан хаагчийн нийгэм, эдийн засгийн асуудлыг шийдвэрлэх талаар төрөөс орон сууцаар хангах бодлогыг хэрэгжүүлэх шаардлага байна.Тухайлбал нийслэлд хямд үнэтэй орон сууцаар хангах бодлого байрж байгаа ч тэр бүр албан хаагчдын хэрэгцээ, шаардлагыг хангахуйц хэмжээнд хүрэхгүй байна. Орлогын хэмжээ хүрэхгүй, 30%-ыг өгч чадахгүй албан хаагч цөөнгүй байна.

Орон нутагт ая тухтай амьдрах боломжтой, амьдралын наад захын хэрэгцээ хангахуйц байр, албан тасалгаа дутагдалтай. Кобон нь хуучирсан, засвар үйлчилгээ хийддэггүй, төсөв байхгүй, хүн амвдрах нөхцөлгүй байдалд байна. Цагдаагийн албан хаагчдад чиглэсэн хөнгөлттэй зээл, хямд баталгаатай байр, орон сууцны хөтөлбөр хэрэгжүүлэх шаардлага байна. Өнөөдрийн байдлаар төрийн тусгай байгууллагаас хамгийн бага цалин авч байгаа нь цагдаагийн байгууллага байна. Эрх зүйн шинэтгэлийн хүрээнд бүх хууль сахиулах байгууллага цалингаа нэмсэн. Тийм учраас цагдаагийн байгууллагын ажлын ачаалал, нөхцөл, онцлогт тохирсон цалингын тогтолцоог яаралтай боловсруулж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

2.Цагдаагийн албан хаагчийг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр төлөвлөгөөт ажил зохион байгуулж, шаардлагатай төсөв, хөрөнгийг бүрдүүлэх, тэдэнд хууль, тогтоомж, ёс зүйн хэм хэмжээг сурталчлах,

3.Цагдаагийн байгууллагын бүх газар, алба, хэлтэс, тасгийн үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлж, нэгдсэн сүлжээнд холбох, камержуулан нэгдсэн сүлжээнд холуож хянах, шаардлагатай хөрөнгийг шийдвэрлэх талаар Засгийн газарт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх хэрэгцээ, шаардлага үүсч байна.

Хоёр. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлын тусгай чиглэлийн хүрээнд

1.Цагдаагийн албан хаагч оролцсон гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэл хийдэг бүлэглэлийн үйл ажиллагааг таслан зогсоох, ялангуяа албаны эрх мэдлээ ашиглан бусдад гэмт хэрэг үйлдэх боломж олгосон үйлдлийг шуурхай илрүүлэх, ашиг орлого, мөнгөний урсгалыг зогсоох

2.Цагдаагийн албан хаагчийн үйлдсэн гэмт хэргийн талаар мэдээлсэн, илрүүлэхэд хамтран ажилласан иргэдийн амь, нас, эрүүл мэнд, байгууллагын аюулгүй байдлыг хамгаалж ажиллах, эрсдэлд орохоос сэргийлэх

3.Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, хор уршгийг тухайн гэмт хэрэг үйлдсэн албан хаагчаас нэн яаралтай гаргуулан барагдуулах

4.Гэмт хэрэг ихээр үйлдэгддэг БЗД-ийн Цагдаагийн 2-р хэлтэс, Багануур, Дорнод, Архангай, СХД-ийн Цагдаагийн 2, 3-р хэлтсийн албан хаагчдад чиглэсэн гэмт хэрэгэс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Гурав. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлын нэг бүрчилсэн чиглэлийн хүрээнд

1.Цагдаагийн албан хаагчийн үйл ажиллагаа нь хэнд ч ойлгомжтой шуурхай, тасралтгүй байж, хуулиа дээдлэн, шударга ёс, тэгш байдлыг ханган, хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэж, ажил хэрэгч, соёлч, цагдаагийн албан хаагчийн нэр төр, алдар хүндийг ямагт өргөж, өөрийгөө хөгжүүлэн, мэдлэг боловсрол, мэргэжлийн ур чадвараа дээшлүүлж байх

2.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомж, хэм хэмжээний эрх зүйн акт, дээд шатны байгууллага, албанн тушаалтны хуульд нийцсэн шийдвэрийг ёсчлон биелүүлж, захирах, захирагдах ёсны зарчмыг ямагт баримтлан, үйл ажиллагаандаа хэвшүүлэх

3.Хүнийг үндэс угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албанн тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсрол, эрүүл мэндийн байдал, бэлгийн чиг хандлагаар нь ялгаварлан гадуурхахгүй, хүнлэг байхыг байнга сануулах

4.Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхдээ бусдын эрхэнд хууль бусаар халдах, чирэгдүүлэх, дарамтлах, хүнд суртал гаргасан албан хаагчид хариуцлага хүлээлгэх

5.Албан тушаал, хуулиар олгогдсон эрх мэдлээ хувийн зорилгод ашиглахгүй байх, албан үүргээ гүйцэтгэхтэй холбогдуулан аливаа этгээдэд давуу байдал бий болгох, үгсэн тохирох, амлалт өгөх, шан харамж авах, үйлчилгээ, зээл авах, ийнхүү авахаар шахаж шаардах, ятгах, бусдад зуучлах, хуульд харш болзол тавих, далайлган сүрдүүлэх, бусдын өмч хөрөнгийг хувийн болон албан ажилд ашиглахгүй байхаас байнга зайлхийж байх талаар сануулах, энэ чиглэлийн сургалтыг зохион байгуулах

6.Албан хаагчийн шалгаж байгаа мэдээ, мэдээлэл, өргөдөл, гомдол, хүсэлт нь ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн, үүсч болзошгүй нөхцөлд албан үүргээ гүйцэтгэхээс татгалзаж, энэ тухай эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд бичгээр мэдэгдэх ажиллагааг хэвшүүлэх

7.Цагдаагийн байгууллагын нэр төр, алдар хүндэд харшлах аливаа зохисгүй үйлдэл, эс үйлдэл гаргасан албан хаагчид зохих хариуцлага хүлээлгэж хамт олонд мэдээлэх

8.Өөрийн мэдлэг, ур чадвар, мэргэшлийн түвшингээ дээшлүүлэх нь насан туршийн үйл явц гэж ухамсарлан ойлгож, бүхий л боломж, бололцоог ашиглан өөрийгөө хөгжүүлж, өөрийн алдаа, дутагдлыг арилгахыг эрмэлзэж байгаа албан хаагчыг дээд шатны удирдах албан тушаалтан дэмжлэг үзүүлж ажиллах, урамшуулах, хамт олонд үлгэр дуурайл болохуйц үйлдлийг алдаршуулж нийт албан хаагчдад таниулах.

Дөрөв. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлын соён гэгээрүүлэх чиглэлийн хүрээнд

1.Цагдаагийн албан хаагч нь бусдын ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдэхүйг үл тэвчин, хууль ёсны шаардлага тавих, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд шуурхай мэдээлэх

2.Нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зан суртахууны хэм хэмжээ болон цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны журмыг сахин мөрдөж, байгууллага, албаны хаагчийн нэр хүндийг ямагт хүндэтгэж явах талаар тайлбарлан таниулах

3. Ёс зүйн хувьд бусдад үлгэр дуурайлал үзүүлсэн, иргэд, байгууллагын талархал хүлээсэн албан хаагчийг хамт олны өмнө сайшааж хувийн хэрэгт тэмдэглэх, цалинг үр дүнгээр нэмэх, боловсрол мэдлэгээ дээшлүүлэх, сургалтад хамрагдах эрх олгох, цалинтай амралт, сувилалд хамруулах, цагдаагийн байгууллагын болон салбарын шагналд шагнуулахаар тодорхойлох, албан тушаал дэвшүүлэх саналыг эрх бүхий албан тушаалтанд уламжлах

4.Өөрийн болон албаны нэр төрийг ариун байлгаагүй, иргэдтэй соёлтой, хүнлэг, хүлээцтэй харьцаагүй, үл тоосон, шаардлагагүй баримт бичиг нэхэж, чирэгдүүлсэн, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашигласан, ялгаварлан гадуурхаж, эрхшээлдээ байлгасан, басамжлан доромжилсон, сүрдүүлсэн бол албанаас чөлөөлж хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэн үр дүнг нийт албан хаагч болон олон нийтэд мэдээлэх

5.Цагдаагийн албан хаагч нь ажлын байранд мөрийтэй, бооцоотой тоглоом, иргэний хувьд хуулиар хориглосон тоглоом тоглож, зохион байгуулахад оролцсон үйлдлийг олон нийтэд мэдээлж, зохих хариуцлага хүлээлгэх ёстой.

Тав. Гэмт хэрэг, зөрчлийг хянан шийдвэрлэх, хариуцлага хүлээлгэх бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх хүрээнд

1.Цагдаагийн албан хаагчаас үйлдсэн гэмт хэрэг бүрийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу, бодитой, шуурхай, тал бүрээс нь үнэлж хянан шийдвэрлэх

2.Цагдаагийн албан хаагчаас үйлдэж бүртгэгдсэн гэмт хэрэг бүрт зохих журмын дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх, танил тал ашиглан хэргийг хэрэгсэхгүй болгох, ял завших явдлыг гаргуулахгүй байх

3.Цагдаагийн албан хаагчын үйлдсэн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэд, байгууллагын зөрчигдсөн эрхийг нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулах, олон нийтэд мэдээлэх, сурталчлах

4.Тусгай субъектийн үйлдсэн гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, хянах, шийдвэрлэх эрх бүхий албан хаагч хуульд заасан тусгай чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нөхцөл боломж, баталгааг бий болгох

5. Тусгай субъектийн үйлдсэн гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, хянах, шийдвэрлэх эрх бүхий албан хаагчдыг давтан сургах, мэргэшүүлэх шаардлагатай.

Зургаа. Ёс зүйн хэм хэмжээг мөрдөж ажиллах хүрээнд

1.Албан тушаалын бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ иргэн, хамтран ажиллаж байгаа албан хаагчтай адил тэгш, хүлээцтэй, хүндэтгэлтэй харилцаж, тэдний нэр төр, алдар хүнд, хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хүндэтгэх, шударгаар ажиллаж, амьдрах

2.Бусад байгууллага, хамтран ажиллаж байгаа албан хаагчийн албанны ажилд хүндэтгэлтэй хандаж, үйл ажиллагаанд нь хөндлөнгөөс нөлөөлөхгүй, бусдад зуучлахгүй байх, харьяаллын бус хэрэг маргаанд оролцохгүй байх

3.Авлига, хээл хахууль авах, өгөх, зуучлахгүй байх

4.Албан үүргээ гүйцэтгэх явцдаа олж авсан мэдээ, мэдээллийг цагдаагийн байгууллага, албан хаагчийн нэр төрд харшилж болох болон өөрийн санхүү, эдийн засгийн аливаа хэлцэл, хөрөнгө оруулалт, эдийн засгийн бусад ашиг сонирхлоо хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд ашиглахгүй байх, зуучлахгүй байх

5. Байгууллагын өмч хөрөнгө, техник хэрэгслийг албаны бус зориулалтаар ашиглахгүй байх

6.Байгууллагын зорилт, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх талаар төрийн байгууллагаас явуулж байгаа аливаа үйл ажиллагааг эсэргүүцсэн мэдээ, мэдээлэл тараахгүй байх, энэ төрлийн арга хэмжээг зохион байгуулж, оролцохгүй байх

7.Албан ажилд шаардлагатай мэдээллийг санаатай нуун дарагдуулах, буруу мэдээллээр хангах замаар удирдлагын шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд саад учруулахгүй байх

8.Ажлын байранд, ажлын цагаар, албан үүрэг гүйцэтгэж явахдаа болон цагдаагийн дүрэмт хувцастай согтууруулах ундаа хэрэглэх, хуулиар хориглосон газарт тамхи татахгүй байх

9.Олон нийтийн газар, авто зам, гудамж талбайд бие засах, эсхүл нус цэр, шүлс, тамхины иш, хог хаяхгүй байх

10.Согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодохгүй байх

11.Шалгаж байгаа өргөдөл, гомдол, хэрэг, маргааны оролцогчидтой хувийн харьцаанд орохгүй байх

12.Гэр бүл, үр хүүхдэдээ хайр, халамжтай байж, нийтээр зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээг сахиж мөрдөх

13.Олон нийтийн цахим сүлжээ, мэдээллийн сувгуудад зөвшөөрөгдсөнөөс бусад тохиолдолд албанны мэдээ, мэдээлэл, цагдаагийн дүрэмт хувцастай зураг, санал, сэтгэгдэл оруулахгүй, ажлын цагаар хувийн асуудлаар цахим сүлжээнд орохгүй байх

14.Цагдаагийн дүрэмт хувцас, албаны үнэмлэх, тэмдэг, тусгай болон техник хэрэгслийг бусдад дамжуулах, хэрэглүүлэх, бусдад барьцаа болгон үлдээхгүй байх

15.Иргэдтэй маргалдах, хэл амаар доромжлох, зохисгүй үг хэллэг хэрэглэх, шивнэлдэх, инээлдэх, залхсан, эсвэл уцаарласан өнгөөр харьцах зэргээр зан харьцааны дутагдал гаргахыг цээрлэх

16.Цагдаагийн албаны соёл, дэг журмыг баримтлан иргэдтэй төлөв төвшин харьцах

ДҮГНЭЛТ

Дээрх өгүүллийн агуулгад түшиглэн дараах дүгнэлтэнд хүрч байна.Үүнд:

1. Албан хаагчдын дунд гэмт хэрэг үйлдэж болох талаар зан төлөв байсаар байна.

2.Цагдаагийн албанн хаагчдаас үйлдэж буй гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй бүх шатанд тэмцэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч тогтвортой буурахгүй, нуугдмал гэмт хэрэг байсаар байна. Энэ төрлийн гэмт хэрэгт цагдаагийн өндөр албанн тушаалтанууд мөн оролцох боллоо. Эдгээр үйлдлүүд нь иргэдийн сэтгэл зүйд сөргөөр нөлөөлөх боллоо.

3.Цагдаагийн албан хаагчдаас нотлох баримтыг хуурамчаар үйлдэх, бусдын эд хөрөнгийг хувьдаа завших, хээл хахууль авах, зуучлах, хүчиндэх, олон нийтийн амгалан тайван байдал алдагдуулах, хүний эрүүл мэндэд хүнд, хүндэвтэр, хөнгөн хохирол санаатай учруулах зэрэг гэмт хэргүүд үйлдэж ёс зүйн хэм хэмжээг ноцтой зөрчиж байгаад үнэлэлт, дүгнэлт өгч ажиллах шаардлагатайг харуулж байна. Энэ төрлийн гэмт хэргүүдээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох чиглэлээр алба хаагчдын ажлын гүйцэтгэлийг тоон үзүүлэлтээр бус чанарын үзүүлэлтээр дүгнэж түүнд тавих удирдлагын хяналтыг сайжруулж мэргэжлийн удирдлагаар хангах ажлыг эрс сайжруулах шаардлагатай байгааг өгүүллийн агуулгаас харж болно.

4.Цагдаагийн албан хаагчдыг байнга сургаж, бэлтгэж, мэргэшүүлж, тэдний чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх, түүнчлэн алба хаагч бүрийг цаг ямагт өөрийн мэдлэг, боловсролоо байнга ахиулж, нийгмийн өөрчлөлт, шинэчлэлтийн шаардлагыг мэдэрч хөгжиж боловсорч байх үүрэгтэйг анхааруулж түүнд чиглүүлсэн соён гэгээрүүлэх ажлыг сайтар зохион байгуулж төрөл бүрийн спортын арга хэмжээ, уулзалт ярилцлага, зөвлөгөөн, эрх

зүй, гадаад хэл, компьютерийн сургалт, иргэд олон нийттэй эрүүл тааламжтай харилцаа тогтоох зорилго агуулга бүхий сургалт, арга хэмжээг илүү санал, санаачлага гарган үр дүнтэй зохион явуулах ажил дутагдалтай байна.

САНАЛ. Цагдаагийн албан хаагчдаас үйлдэж буй гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх арга замыг сайжруулахад дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1.Шинээр томилогдож буй алба хаагч бүрт ажил амьдралын дадлага туршлагатай, хариуцлагатай алба хаагч нарыг дагалдуулан сургах, халамжлан хүмүүжүүлэгчээр томилж, ажилд нь сурган дадлагажуулах, хувийн байдлыг сайтар судлах, тодорхой хугацааны дараа албан тушаалд томилох

2. Цагдаагийн албан хаагч нарын хууль ёсны шаардлагыг үл биелүүлэх, заналхийлэх, амь биед нь халдсан гэмт хэрэгт хуульд заасан хариуцлагыг оногдуулах талаар хууль сахиулах бусад байгууллагатай хамтын ажиллагааг сайжруулах.Цар тахлын үед үйлдэгдсэн хууль сахиулагчыг сэргүүцэх гэмт хэргийн шинжтэй үйлдлийг Зөрчлийн тухай хуулийн 15.2-р зүйлээр зүйлчилж шийтгэл оногдуулж байсан нь хуулийг буруу хэрэглэх, иргэдэд буруу ойлголт, төсөөлөл бий болоход нөлөөлсөн.

3.Цагдаагийн байгууллагын газар, хэлтэс, алба нэгж дээр байгаа гэмт хэрэг үйлдэхэд нөлөөлж байгаа шалтгаан нөхцөлийг арилгах, гэмт хэрэг, сахилгын зөрчил үйлдэж болзошгүй эрсдэл бүхий алба хаагч нарт чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх тусгай, нэг бүрчилсэн арга хэмжээг Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хуулийн зохицуулалтад тулгуурлан хэрэгжүүлэх зэрэг саналыг дэвшүүлж байна.